

ks. dr hab. prof. UR Janusz Miąso

Rzeszów, 2023-09-19

Recenzja rozprawy doktorskiej: „Profilaktyczna funkcja integralnego rozwoju i wychowania dziecka w rodzinie. Studium teoretyczno–empiryczne” Pani mgr Karoliny Szymaniak napisanej pod kierunkiem Siostry prof. KUL dr hab. Marii Opiela.

### Ocena merytoryczna

Jan Paweł II w swoim swoistym traktacie o fundamentalnej roli rodziny w życiu człowieka, zaraz na początku stwierdza, iż „pośród wielu ludzkich dróg, rodzina jest drogą pierwszą i z wielu względów najważniejszą. Jest drogą powszechną, pozostając za każdym razem drogą szczególną, jedyną i niepowtarzalną, tak jak niepowtarzalny jest każdy człowiek. Rodzina jest tą drogą, od której nie może on się odłączyć. Wszak normalnie każdy z nas w rodzinie przychodzi na świat, można więc powiedzieć, że rodzinie zawdzięcza sam fakt bycia człowiekiem. A jeśli w tym przyjsciu na świat oraz we wchodzeniu w świat człowiekowi brakuje rodziny, to jest to zawsze wyłom i brak nad wyraz niepokojący i bolesny, który potem ciąży na całym życiu”. (Jan Paweł, List do Rodzin, 1994, 2)

Pani mgr Karolina Szymaniak podjęła bardzo ambitne zadanie wniknięcia w potęgę i tę właśnie głębie myśli Jana Pawła dotyczącej rodziny i samej bardzo bogatej rzeczywistości rodziny z całym bogactwem profilaktyki i integralnego rozwoju a także całym bogactwem rozwoju i wychowania w rodzinie w różnych systemach a także kontekstach, co jest zadaniem na pewno bardzo trudnym i już na początku pragnę stwierdzić, że z tym bardzo trudnym zadaniem poradziła sobie bardzo dobrze, zarówno w wymiarze teoretycznym jak i praktycznym.

Cała struktura dysertacji jawi się jako przede wszystkim dobrze oparta na mocnym problemie badawczym, spójna, koherentna, logiczna i konsekwentna. Ujęcie problemu jest holistyczne i interdyscyplinarne a zarazem profilaktyczne.

Dobłą bazą merytoryczną są dwa obszernie rozdziały teoretyczne, pierwszy poświęcony integralnemu rozwojowi i wychowaniu a drugi samej rodzinie jako podstawowemu środowisku integralnego rozwoju i wychowania osoby.

Rozdział pierwszy zawiera bardzo dużą ilość treści poświęconych podstawom i istocie integralnego rozwoju i wychowania dziecka w rodzinie a następnie samo pojęcie a konsekwentnie antropologiczne i aksjologiczne podstawy integralnego rozwoju i rodzina jako miejsce integralnego rozwoju i wychowania.

Punkt drugi zawiera obfitą treść poświęconą wychowaniu w świetle nauczania Kościoła i wybranych koncepcjach katolickich, gdzie zwrócono uwagę na proces wychowania w nauczaniu Jana Pawła – która to koncepcja jest szczególnie integralna i dynamiczna a także Piusa XI i Benedykta XVI. Mocno i bardzo dobrze zaakcentowano koncepcje ciągle aktualne i bardzo skuteczne w integralnym wychowaniu jakimi są koncepcja Edmunda Bojanowskiego i św. Jana Bosko.

Kolejny punkt to profilaktyczna funkcja integralnego rozwoju i wychowania, gdzie zaakcentowano funkcje, pojęcie i znaczenie profilaktyki a także środowiska realizacji funkcji profilaktycznej. Wszystko to uczyniono merytorycznie.

Rozdział drugi, także bardzo obszerny zawiera wszystkie elementy konstruktywne dla rodziny jako naturalnego, podstawowego i niezbywalnego środowiska integralnego rozwoju i wychowania, gdzie zdefiniowano rodzinę i zaakcentowano jej funkcje i znaczenie a także co bardzo ważne systemowe rozumienie rodziny a konsekwentnie także samo dziecko w jego specyfice rozwojowej i instytucjonalne formy wspierania rodziny.

Kolejne punkty zawierają bardzo ważne kwestie, takie jak znaczenie prawidłowych relacji i więzi rodzinnych w rozwoju i wychowaniu dziecka, gdzie trafnie zaakcentowano kompatybilne role matki i ojca a także bezcenną rolę miłości małżeńskiej i rodzicielskiej oraz znaczenie postaw rodzicielskich w realizacji funkcji profilaktycznej.



Dobrze, że zwrócono uwagę w ostatnim punkcie na wyzwania cywilizacyjne wobec których staje aktualnie rodzina, a które stanowią bardzo wielką trudność, a wśród nich trudności z definiowaniem rodziny, z potężnym oddziaływaniem mediów masowych a także zachowania autodestrukcyjne nieletnich, może warto było w tym miejscu podkreślić także zachowania destrukcyjne ze strony rodziców.

Rozdział metodologiczny rozprawy został właściwie skonstruowany dla pedagogiki jako nauki społecznej, gdzie poszczególne punkty stanowią logiczną, merytoryczną a także chronologiczną uporządkowaną całość. Autorka dokonuje wprowadzenia w założenia metodologiczne badań.

Punktem wyjścia jest określenie przedmiotu i celów badań, które Badaczka właściwie konstruuje, akcentując cele teoretyczne, poznawcze i praktyczne, właściwe dla pedagogiki jako nauki teoretyczno–praktycznej, które wprowadzają w esencję pracy, którymi są problemy badawcze, główne i szczegółowe, które zostały skonstruowane poprawnie, czego konsekwencją są hipotezy, zmienne i wskaźniki. Wszystko to jest dobrze sprecyzowane i skorelowane.

Następnie dokonano doboru metod, technik i narzędzi badawczych, co uczyniono koherentnie, konsekwentnie i poprawnie.

Następne logiczne składowe pracy to organizacja i przebieg badań i dobór próby badawczej, charakterystyka badanej grupy, pragnę w tym miejscu podkreślić, iż często bardzo trudno trafić do rodziców, którzy standardowo chronią prywatność swojej rodziny a Doktorantce się to udało i przebadła bardzo zróżnicowaną grupę, zarówno pod względem płci, statusu rodziny, statusu materialnego, wykształcenia, liczby dzieci, wieku, dziennego czasu dla dziecka, wychowania w wierze i uzyskała bardzo pogłębione odpowiedzi.

Na szczególną uwagę i pochwałę zarazem zasługuje część analityczna rozprawy doktorskiej, diagnostyczna i zarazem sugestywno-postulatywna, która podejmuje ogromną skalę trudności i wyzwań w zakresie profilaktycznej funkcji rodziny, co zostało podzielone na dwie

zasadnicze części, pierwsza – dotycząca struktury rodziny i postaw rodzicielskich a druga – analizująca kwestie doświadczenia wychowawczego i relacji rodziców.

Cały ten proces badawczy obejmuje tutaj bardzo obszerne, dogłębne i dobrze skorelowane badania ilościowe, dużej i specyficznej grupy badawczej, które korespondują ze sobą w celu uzyskania precyzyjnych informacji o całej sytuacji rodziny i jej bezcennej i w żaden sposób niezastępowalnej profilaktycznej funkcji. Badania jawią się jako bardzo wiarygodne, z mocnym akcentem pozytywnym - pełne rodziny – przeżywające swoje blaski i cienie a także widzące potężne wyzwania a także niepełne rodziny – walczące o jak najlepsze wychowanie, ale widzące obiektywne trudności.

Analizy zostały zaprezentowane w tabelach i diagramach w sposób właściwy, wnikliwy i ukazujący oddziaływanie na siebie wielu różnych zmiennych.

Zastosowano także profesjonalną statystykę, która ukazuje różnorodne zależności i konsekwencje z nich płynące.

Ta część pracy szczególnie motywuje do pracy nad rzeczywistością rodzinną poddaną dziś szczególnej presji i różnorodnym wyzwaniom.

Niezwykle istotne dla badań i praktyki pedagogicznej są obszerne, wnikliwe i syntetyczne zarazem podsumowania, wnioski i postulaty pedagogiczne, które odważnie stawia Doktorantka, zarówno w części analitycznej, a szczególnie w podsumowaniu.

Zakończenie, wnioski to bardzo dobra synteza połączona ze wskazaniem pedagogicznymi a także rekomendacje.

Bibliografia dysertacji jest obszerna i merytorycznie dobrana i wykorzystana, a także co ważne łącząca nieco starsze publikacje z nową i najnowszą literaturą, w tej bowiem dziedzinie nauki ważne aby być mocno osadzonym w teraźniejszości.

W aneksach umieszczono obszerne, autorskie narzędzie badawcze.



### Ocena formalna

Dysertacja stanowi spójną i koherentną całość, gdzie bardzo obszerny i złożony problem badawczy jest precyzyjnie postawiony a następnie zgodnie z naukowymi procedurami wnikliwie analizowany i konsekwentnie wnioskowany.

Widoczny jest dobry warsztat naukowy i staranność Doktorantki, zarówno w stawianiu problemów badawczych, jak i ich analizowaniu, tak przez dobrą hermeneutykę, jak i logiczny dyskurs. Całość pracy jest wykonana bardzo starannie pod względem językowym, stylistycznym i graficznym.

Obszerna i uporządkowana literatura przedmiotu wskazuje na gruntowne studium problematyki.

### Konkluzja

Uważna lektura dysertacji pani mgr Katarzyny Szymaniak – pozwala postawić jej wysoką pozytywną ocenę i podkreślić dobry duży wkład badawczy w antropologię wychowania, pedagogikę rodziny, pedagogikę dziecka, pedagogikę społeczną, a także wyczuwa się osobiste mocne zaangażowanie w podjętą problematykę i stwierdzić, iż zdaniem recenzenta spełnia ona wymagania stawiane rozprawom doktorskim, będącym podstawą ubiegania się o stopień naukowy doktora. Wobec powyższego recenzent postuluje i zwraca się z prośbą Do Pana Dyrektora Instytutu Pedagogiki KUL Pana Profesora Piotra Magiera i Wysokiej Rady o dopuszczenie Doktorantki do dalszej części przewodu doktorskiego.

Ks. dr hab. prof. UR Janusz Miąso

